

ХУЛОСАИ

Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-035 дар заминаи Донишгоҳи давлатии
Бохтар ба номи Носири Хусрав

Парвандаи аттестатсионии № 1

қарори шӯрои диссертатсионӣ аз 1.02.2020, протоколи № 17

Дар бораи Гулманов Усман Рустамович, шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон
додани дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ.

Диссертатсия дар мавзӯи “Асосҳои методии таълими технологияҳои
компютерӣ дар мактабҳои олиии техникӣ (дар мисоли Донишкадаи энергетикӣ
Тоҷикистон)” дар шакли дастхат аз рӯи ихтисоси 13.00.02 – назария ва
методикаи омӯзишу парвариш (методикаи таълими информатика) Шӯрои
диссертатсионии 6D.KOA-035, дар заминаи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба
номи Носири Хусрав (735140, шаҳри Бохтар, кӯчаи Айнӣ 67) ба ҳимоя қабул
карда шуд.

Унвонҷӯ Гулманов Усман Рустамович, соли таваллудаш 1963, соли 1986
Институти давлатии педагогии шаҳри Кӯлобро бо ихтисоси ихтисоси муаллими
математика-физика бомуваффақият хатм намудааст. (Диплом ЗВ №046344 аз
15.07.1986с. № 1796).

Ҳоло ӯ дар вазифаи омӯзгори фанни технологияи иттилоотии кафедраи
риёзӣ-табии Донишкадаи энергетикӣ Тоҷикистон дар ноҳияи Кӯшонӣён кор
мекунад.

Шаҳодатномаи №18-65 оид ба супоридани имтиҳонҳои минимуми
номзадиро аз фанҳои забони хориҷӣ (англисӣ) дар таърихи 7-уми феврالی соли
2015 бо баҳои хуб, аз фанни фалсафа дар таърихи 10-уми марті соли 2018 бо
баҳои хуб ва назария ва методикаи омӯзишу парвариш (методикаи таълими
математика) дар таърихи 22-юми сентябри соли 2018 бо баҳои аъло супорид.

Диссертатсия дар кафедраи методикаи таълими математикаи Донишкадаи
давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав.

Роҳбарони илмӣ: доктори илмҳои педагогика, профессор, Сатторов
Абдурасул Эшбекович ва доктори илмҳои физикаю-математика, профессор
Комилӣ Абдулҳай Шарифзода.

Муқаризони расмӣ:

1. **Юнусӣ Маҳмадюсуф Қамарзода** – доктори илмҳои физикаю математика,
профессори кафедраи информатикаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.
2. **Назаров Аҳтам Пулотович** – номзади илмҳои педагогика, и.в. дотсенти
кафедраи технологияи информатсионӣ ва коммуникатсионӣ Донишгоҳи
давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ.

Тақризи муассисаи тақриздиханда – Филиали Донишгоҳи давлатии Масква ба номи М.В. Ламаносов дар шаҳри Душанбе бо имзои номзади илмҳои физикаю математика, дотсенти кафедраи илмҳои бунёди ва табиӣ Абдукаримов М.Ф. ва мудири кафедра Одинабеғов Ҷ.М. ва бо тасдиқи ректори донишгоҳ доктори илмҳои техникӣ, дотсент, Мирзоев С.Ҷ. аз таърихи 15-уми январи соли 2020, суратчаласаи №1 тасдиқ шудааст Гулманов Усман Рустамович ҷавобгӯӣ ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, муаллифи он шоистаи дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.02 – назария ва методикаи омӯзишу парвариш (методикаи таълими информатика) мебошад.

Унвонҷӯ муаллифи 14 кори чопшуда оид ба мавзӯи диссертатсия, аз ҷумла 4 кори илмии дар нашрияҳои илмии тақризшавандаи КОА ҚТ ва КОА ФР ва 2 маводҳои таълимӣ чоп гардида мебошад. Дар ин қорҳо ҷиҳатҳои назариявӣ, илмию методӣ ва амалӣ инъикос ёфтаанд.

Мақолаҳое, ки дар маҷаллаҳои расмӣ тақризшавандаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва КОА-и Вазорати маориф ва илми Федератсияи Русия ба таъб расидаанд:

[1-М]. Гулманов У.Р. Технологияи компютерӣ дар раванди таълими фанни «Электротехника» // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. № 3/7 Қисми II. Душанбе -2017. саҳ. 190-194.

[2-М]. Гулманов У.Р. Роҷеъ ба истифодаи технологияи муосир дар раванди таълими фанҳои техникӣ // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (маҷаллаи илмӣ). № 3/4. Душанбе: «Сино» -2017. саҳ. 301-305.

[3-М]. Гулманов У.Р. Имконияти барномаи технологияи нав дар иҷроиши қорҳои озмоишӣ аз фанҳои техникӣ // Паёми Донишгоҳи давлатии Қӯрғонтеппа ба номи Носири Хусрав (маҷаллаи илмӣ) № 1-3(47). Қӯрғонтеппа -2017. Саҳ. 138-141.

[4-М]. Гулманов У.Р. Барномаи «MATLAB» ва раванди таълими фанҳои техникӣ // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав (маҷаллаи илмӣ) № 1-3(63). Бохтар -2019, Саҳ. 71-75.

Маводҳои таълимӣ:

[5-М]. Гулманов У.Р. Нишондодҳои методӣ оид ба иҷрои қорҳои хаттӣ аз фанни информатика. Қӯрғонтеппа – 2013. – 123с.

[6-М]. Гулманов У.Р., Сатторов А.Э. Нишондодҳои методӣ аз фанни информатика бораи иҷрои қорҳои озмоишӣ. Душанбе - Ирфон – 2018. – 120с.

Интишорот дар нашрияҳои дигар

[7-М]. Гулманов У.Р., Муҳаммадиев З.С. Роҷеъ ба информатикакунонии ҷараёни таълим дар мактабҳои олии Ҷумҳурии Тоҷикистон // Маводи конференсияи илмӣ – методии ҷумҳуриявӣ, бахшида ба 20 – солагии иҷлосияи

16 – уми таърихи Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 15 – солагии Ваҳдати миллӣ. ДДОТ ба номи С.Айнӣ., Душанбе, 2012- саҳ. 221-222.

[8-М]. Гулманов У.Р. Использование компьютерных технологий в проведении лабораторных занятий по «Основам электроснабжения» // Сборник научных трудов участников международной конференции «Интеграционные процессы в естественнонаучном и математическом образовании» Москва - 2013. Стр.178-180.

[9-М]. Гулманов У.Р. Имкониятҳои компютер дар тайёркунии ҳуҷҷатҳои гуногун. // Маҷмаи конференсияи илмӣ – методи байналмилалӣ «Проблемаҳои муосири математика ва таълими он» бахшида ба 35 – солагии донишгоҳ ва 20 – солагии кафедраи « Алгебра ва геометрия» (10-11 майи соли 2013) ДДҚ ба номи Н. Хусрав. Қўрғонтеппа- 2013. саҳ. 223-225.

[10-М]. Гулманов У.Р. Решение типовых вычислительных задач в среде программы MATHCAD расчет по формулам // Материалы Республиканской научно-практической конференции «Развитие стабильной энергетики в годы независимости», посвященной празднованию дня энергетиков и 10-летия ИЭТ. Курган – Тюбе 2016 стр. 394-401.

[11-М]. Гулманов У.Р., Хайруллоев Д.Ш. Компютер ҳамчун манбаи асоси технологӣ ва техникии системаҳои иттилоотӣ // Материалы Республиканской научно-практической конференции «Развитие стабильной энергетики в годы независимости», посвященной празднованию дня энергетиков и 10-летия Института Энергетики Таджикистан». ДЭТ Қўрғонтеппа- 2016. саҳ. 391-393.

[12-М]. Гулманов У.Р. Хайруллоев Д.Ш. Графики функцияҳои тригонометрӣ дар барномаи Matlab // Материалы Республиканской научно-практической конференции «Экономическое развитие энергетиков республики Таджикистан» ДЭТ н. Бохтар – 2016. саҳ. 126-131

[13-М]. Гулманов У.Р. Хайруллоев Д.Ш. Тарзҳои гуногуни дида баромадани матнҳо дар барномаи матнӣ // Материалы международной научно-практической конференции «Вода для устойчивого развития» 2018-2028 годы. ДЭТ. Бохтар-2017. саҳ. 141-145

[14-М]. Гулманов У.Р. Истифода бурдани китобхонаи Simulink дар системаи Matlab барои ҳал намудани мисолҳои математикӣ // Материалы международной научно-практической конференции «Устойчивое развитие водного – энергетического консорциума Средней Азии–главный путь достижения энергетической независимости Республики Таджикистан» ДЭТ. Кӯшонӣ – 2018. Саҳ. 196-198

Ба автореферат тақриз додаанд:

1. **Тошпулатова Ф.А.** - номзади илмҳои педагогика, дотсент, мудир кафедраи асосҳои технологияи информатсионии (умумидонишгоҳӣ) Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни;
2. **Назруллоев С.А.** – номзади илмҳои техникӣ, дотсенти кафедраи информатика ва техникаи ҳисоббарори Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ;
3. **Арабов М.Қ.** – номзади илмҳои физикаю математика, дотсенти кафедраи информатика ва системаҳои иттилоотии Донишгоҳи славянии Русияву Тоҷикистон;
4. **Мавлоназаров С.С.** – номзади илмҳои педагогика, дотсент, мудир кафедраи технологияи иттилоотӣ ва амнияти иттилоотии Донишкадаи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон;
5. **Сафаров М.В.** – номзади илмҳои педагогика, дотсенти кафедраи илмҳои компютери Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ.

Ҷама тақризҳо воридшуда мусбӣ буда, эродҳо асосан хусусияти тавсиявӣ доранд.

Мубрамӣ ва зарурати баргузории таҳқиқот аз рӯи мавзӯи диссертатсия. Имрӯзҳо дар соҳаҳои гуногуни ҳаёти инсоният ворид намудани технологияҳои иттилоотии муосир ба ҳукми анъана даромадааст ва ташкили самараноки он яке аз масъалаҳои асосӣ ба ҳисоб меравад. Барои дар сатҳи лозимӣ ва ба талаботи муосири бозори меҳнат ҷавобгӯ омода намудани кадрҳо, бахусус кадрҳои соҳаи техникӣ ва муҳандисӣ дар назди маорифчиёни кишвар масъулияти нав гузошта мешавад. Мусаллам аст, ки дар ин замина зарурати омода намудани концепсияи нави таълиму тарбия ва ворид намудани технологияҳои муосири иттилоотӣ дар раванди таълим муҳим мебошад. Аз ин рӯ, иттилоотонидани соҳаи маориф, яке аз самтҳои муҳимми иттилоотонидани ҷамъият ба ҳисоб рафта, барои дар оянда дар сатҳи лозимӣ омода намудани мутахассисони ҷавон замина мегузорад.

Дар натиҷаи рушди босуръати соҳаи энергетика, фаъолияти энергетикҳо ҳар рӯз дар ҳолати рушду густариш буда, тағйирёбии ҷиддиеро аз сар мегузаронад. Пас аз бақордарории неругоҳи барқи обии зиёде дар кишвар, барои самаранок истифодабарии қувваи барқ зарурати ҳисобкуниҳои дақиқ ва таҳия намудани амсилаҳои компютерӣ пеш омада, ҳатто барномаҳои махсусе барои энергетикҳо низ омода карда шудааст.

Қайд кардан ба маврид аст, ки дар замони муосир электроэнергетика яке аз соҳаҳои афзалиятнок ба ҳисоб рафта, барои саноатикунони кишвар нақши калидиро мебозад. Барои истифодаи самараноки захираҳои энергетикӣ кишвар ва баланд бардоштани иқтисодиёт зарур аст, ки ҷаҳонбинии техникий (иттилоотии) мутахассисони ҷавони соҳаи электроэнергетикаро баланд

бардошта, онҳоро ҳамчун кадрҳои ба бозори меҳнат ҷавобгӯ ва рақобатпазир тарбия кард. Бо зиёдшавии ҳаҷми иттилоот оид ба электроэнергетика аз як тараф, кофӣ набудани миқдори соатҳои аудиторӣ ҷудошуда ба таълими информатика, дар сатҳи лозимӣ истифода нашудани технологияҳои иттилоотӣ муосир аз тарафи дигар, омода намудани чунин мутахассисонро душвор мегардонад.

Аз ин лиҳоз, зарур аст, ки ба таври ҳамешагӣ ба мутахассисони ҷавони соҳаи энергетикӣ имкониятҳои технологияҳои муосирро тадрис намуда, онҳоро ба талаботи бозори имрӯзаи меҳнат бояд мутобиқ кард.

Истифодаи технологияи муосир дар раванди таълим имконият медиҳад, ки донишҷӯён дониши худро сайқал дода, ҳамеша аз такмили ихтисос гузаранд.

Навгониҳои илмӣ таҳқиқот:

1. Муайян карда шуд, ки иқтисодии муҳандиси оянда ҳангоми ҳалли масъалаҳои самти касбӣ ихтисосӣ, пеш аз ҳама, аз самаранок ва мақсаднок истифодабарии технологияҳои компютерӣ ҳозиразамон алоқаманд мебошад.
2. Асосҳои назариявии усулҳои таълими информатика барои донишҷӯёни мактабҳои олии техникӣ дар истифодаи технологияҳои компютерӣ ҳозиразамон дар таълими фанҳои техникӣ таҳия гардид, дар ин раванд махсусияти ихтисосии муҳандисӣ дар муҳити инноватсионӣ муассисаҳои таълимии техникӣ дар шакли тасдиқоти зерин ба эътибор гирифта шуд;
  - усули таълими информатика ба ҳама компонентҳо (мақсад, мундариҷа, методҳо, шакл ва воситаҳо)-и истифодаи технологияи компютерӣ бояд таъсир расонад;
  - яке аз мақсадҳои ба донишҷӯён таълим додани информатика дар мактабҳои олии техникӣ, ин ташаккул ёфтани ҷаҳонбинии илмӣ ва малакаи баланд дар истифодаи технологияҳои компютерӣ ҳангоми ҳалли масъалаҳои фанҳои техникӣ мебошад, ки ба кори омодакунии муҳандиси оянда мусоидат мекунад;
  - аз нав коркард кардани мундариҷаи таълими информатика, ки он бо назардошти истифодашавандагии фан ба самти ихтисосии муҳандисӣ мувофиқ ва раванди таълими системаҳои иттилоотӣ компютерро дар бар мегирад;
  - маълум аст, ки дар макотиби олии татбиқи технологияҳои компютерӣ, ҷиҳати баланд бардоштани сифати таълими фанҳои гуногун имкон медиҳанд, ки омӯхтан ва гузаронидани таҳқиқот дар соҳаҳои мухталифи хоҷагии халқ истифода шаванд. Яке аз чунин таъминоти барномаи муҳим

дар ин самт, ки як фазои истифодаи васеъро дар бар мегирад, фазои ҳисобкунии муҳандисию илмии Matlab мебошад;

- аз имкониятҳои технологияҳои муосир мақсаднок истифода намуда, дар ҳама шаклҳои дарс (маърузавӣ, амалӣ ва озмоишӣ) сифати таълимро баланд бардошта ва дар корҳои озмоишӣ оид ба фанни асосҳои назарияи электротехника бо ёрии барномаи системаи Matlab аз рӯи амсиласозии Simulink иҷро гардид. Нақши муҳимтаринро дар миёни маълумоти мавҷуда маводи барномаи Matlab бо имкониятҳои системаи ҳисобкунии илмӣ ва техникӣ мебозад. Яке аз зерсистемаҳои муҳити Matlab, ки имкони амсиласозии системаҳои динамикиро муҳайё месозад, амсиласозии Simulink мебошад.

Дарачаи азҳудкунии масъалаи илмӣ. Масъалаи омода намудани кадрҳои ба талаботи муосири меҳнат ҷавобгӯ дар мадди диққати якчанд олимони қарор гирифтааст:

- масъалаи тайёр намудани муҳандисон дар соҳаи технологияҳои иттилоотиву иртиботӣ дар корҳои М.А. Беляева, Е.И. Захаржевской, В.И. Путилов, М.Ҳ. Ғафуров, Ч.Б. Равшанов ва ғайра дида мешавад, ки онҳо масъулиятнокии баланди мутахассисони техникро дар соҳаи технологияҳои иттилоотиву иртиботӣ нишон додаанд;
- оид ба масъалаи истифодаи технологияҳои иттилоотиву иртиботӣ дар раванди таълим олимони дигаре ба монанди: В.П. Беспалко, И.Г. Захарова, Т.А. Лавина, И.В. Роберт, ва ғайра корҳои илмӣ иҷро намуда, дар бораи талабот ба муҳити иттилоотӣ-таълимӣ муассисаҳои олии касбӣ талаботҳои нав таҳия намудаанд. Илова бар ин, мафҳуми технологияҳои иттилоотиву иртиботиро таъриф дода, имкониятҳои онро ошкор намудаанд;
- оид ба имкониятҳои таҳсилоти фосилавӣ бошад, А.А. Андреев, Ю.Н. Афанасьев, А.А. Ахаян, А.В. Барабаншиков, Д.А. Богданова, А.В. Хуторской, В.В. Шахгилдян, С.А. Шенников ва ғайра машғул шуда, дар корҳои худ қолаби амалисозии таҳсилоти фосилавиро таҳия намуда, ҷанбаҳои равонии ворид намудани таҳсилоти фосилавӣ ва имкониятҳои педагогии амалисозии онро барои муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ мавриди омӯзиш қарор доданд.

Дар байни ин таҳқиқот масъалаи омода намудани мутахассисони техникӣ бо истифодаи технологияҳои иттилоотиву иртиботӣ ҳалнашуда боқӣ монд. Инчунин истифодаи пакетҳои амалӣ, ба монанди Matlab, Mathcad, Simulink ва ғайра барои омода намудани мутахассисони техникӣ пурра мавриди баррасӣ қарор дода нашудааст. Ҳамин тариқ, масъалаи омода намудани мутахассисони

техникӣ бо истифодаи технологияҳои иттилоотиву иртиботӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ пурра то ҳол ҳалли худро наёфтааст.

Мақсад ва стратегияи асосии ислоҳоти соҳаи маориф дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ин устувор намудани мавқеи ғояҳои шахсии хонанда, баланд бардоштани сатҳу сифати дониш дар раванди таълим мебошад. Барои рушд додани хислатҳои фардии ҳар як донишҷӯ дар мувофиқат ба қобилияти ӯ, дар баланд бардоштани шавқу рағбати ӯ ба таҳсил ва дар раванди татбиқи омӯзиши технологияи ҳозиразамон имконияти васеъ бояд фароҳам овард. Дар раванди таълим технологияи ҳозиразамон омӯзиши маводи таълимии гуногундараҷа ва фаъолияти илмандӯзии донишҷӯёнро дар машғулиятҳои маърузавӣ, амалӣ ва озмоишӣ таъмин менамояд. Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Стратегияи давлатии технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ барои рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон» 05.11.2003 № 1174, Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, «Дар бораи Консепсияи амнияти иттилоотии Ҷумҳурии Тоҷикистон» 07.11.2003 №1175, Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 декабри соли 2004 № 468 «Дар бораи тасдиқи барномаи давлатии рушд ва татбиқи технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» дар рушди ин раванд мусоидат менамоянд. Ҳамзамон, мушоҳидаҳо нишон медиҳанд, ки солҳои охир истифодаи технологияи муосир дар вақти хондани маърузаҳо ва гузаронидани дарсҳои амалӣ (бо ёрии рӯнамо, дар тахтаи электронӣ баён намудани матни маводи таълимӣ ва ғайра) бараъло ба роҳ монда шудааст. Яке аз проблемаи мушкил ин таҳия нашудан ё қисман иҷро шудани корҳои озмоишӣ бо истифодаи технологияи компютерӣ ба ҳисоб меравад.

Таълими муосир дар ташкили фаъолияти маърифатгирии донишҷӯён ҳангоми иҷрои кори озмоишӣ аз фанҳои техникӣ аз онҳо тафаккури илмии муайянро талаб мекунад. Барои хубтар ба роҳ мондани ин раванд омӯзгор низ бояд аз ҳама чӣ ҳаҷат салоҳияти касбӣ дошта, ҳангоми фаъолияти амалӣ ба талаботи имрӯза ҷавобгӯ бошад.

Яке аз шахсутунҳои инкишофи тамаддуни башарӣ - ин энергетика мебошад. Дар давраи муосир инкишофи ҷомеаи башарӣ ба масъалаи рушди энергетика вобаста буда, он тамоми соҳаҳои ҳаёти инсонро фаро мегирад. Пешравиҳои ҷумҳурӣ баамаломата, аз он гувоҳӣ медиҳанд, ки дар Тоҷикистон энергетика, бо тавачҷуҳ ҳамчун ҳадафи чоруми саноаткунони мамлакат, инкишоф ёбад.

Ин бо рушди арзишҳои умумиинсонии донишҷӯён, сифатҳои ахлоқи ҳамида ва ҷаҳонбинии илмии онҳо иртиботи ногусастанӣ дорад. Аз ин рӯ, яке аз масъалаҳои мубрами муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ҳалли вазифаҳои ташаккули ҷаҳонбинии васеи донишҷӯён дар асоси баланд бардоштани

фаҳмиши технологияи иттилоотӣ ба шумор меравад, зеро дар давраи тайёрии касбии онҳо сатҳу дараҷаи салоҳиятнокии шахс ташаккул ёфта, тайёрии ӯ барои ҳалли масъалаҳои пешоянда ҳосил мегардад.

Дар замони муосир, дар баробари дигар масъалаҳои муҳим ташаккули хислати фаҳмиши технологияи иттилоотии таълимгирандагон, инчунин инкишофи сатҳи зеҳнию маърифати таълиму тарбияи насли наврас хеле муҳим аст.

Дар ҷараёни таълиму тарбия муайянсозии мазмуну мундариҷаи фаъолияти инсоният иттилоотонӣ ва технологияи иттилоотӣ нисбат ба дигар соҳаҳо бо суръати баланд тараққӣ карда, усулҳои гуногуни омӯзиши маводи онҳоро ба миён овард. Таърихи тараққиёти технологияи иттилоотӣ нишон медиҳад, ки ҳам воситаҳои техникӣ ин соҳа ва ҳам мафкураи мутахассисони ин соҳа оид ба усулҳои таҳлилу омӯзиш пайваста дар тағйирот мебошанд.

Айни ҳол дар муассисаҳои таълими техникӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон мутахассисони дорои ҷаҳонбинии васеъ, ташаббускор, мустақил ва онҳое, ки ҷаҳонбинии худро пайваста васеъ карда метавонанд, инчунин донандагони хуби касби пурифтихори муҳандисӣ бошанд, омода мегарданд.

Вазорати энергетика ва захираҳои оби Ҷумҳурии Тоҷикистон дар системаи энергетика ва тайёрии мутахассисони баландихтисос дар соҳаи энергетика талаботи навро дар асоси фармонҳои Президент роҳандозӣ карда истодааст. Дар робита бо ин, дар марҳилаи муосири инкишофи энергетика дар Тоҷикистон баробари гузариш ба муносибатҳои нави иҷтимоӣ иқтисодӣ, зарурати тайёр кардани кадрҳои баландихтисос барои кор дар соҳаҳои асосӣ: технологияи компютерӣ, барқ, неругоҳи барқӣ обӣ (НБО), саноати сабук, мошинасозӣ, кишоварзӣ, саноати кӯҳӣ ва монанди инҳо ба миён омадааст.

Таҷрибаи кор дар муассисаҳои таълимии олии касбии техникӣ нишон медиҳад, ки дар раванди таълиму тарбия то ҳол ба истифодаи технологияи муосир ва ҷанбаҳои илмӣ амалии он диққати кофӣ дода намешавад. Ин боис мегардад, ки дар асоси таҳлили нақшаи таълимии соҳаи энергетика самти омодашавии донишҷӯёнро баланд бардошта, таҳия ва илман асоснок кардани шароитҳои ташкили ҷиҳати омодакунии кормандони муҳандисӣ бо истифодаи технологияҳои компютерӣ дар раванди таҳсил дар муассисаҳои таҳсилоти олии касби техникӣ Тоҷикистон мавриди баррасӣ қарор диҳем.

Заминаҳои назариявӣ методологии таҳқиқот. Масъалаи истифодаи технологияи нав дар омодакунии мутахассисони соҳаи техникӣ, аз ҷумла дар самти энергетика, ҳалталаб ва мубрам буда, дар ин раванд як зумра олимони хоричиву ватанӣ таҳқиқоти илмӣ гузарониданд. Аз ҷумла, масъалаи мазкур дар таҳқиқоти олимони Чекалин В.Г., Соҳибов А.Б., Ғафуров М.Ҳ., Равшанов Ҷ.Б., Тошбоев У.Ҷ. ва дигарон инъикос ёфтааст.

Ақидаҳои мутафаккирону донишмандон аз қабили Комилиён Ф.С., Исматов Н.М., Мирзоев А.Р., Қосимов И.Л., Гултыев А.К., Лазарев Ю.Ф., Медведев В.С., Мухамеджанов Р.Х., Каландарбеков Ф.П. ва дигарон ба он равона шудааст, ки истифодаи технологияи нав на танҳо дар раванди таълим, балки ба ҷаҳонбинии ҷавонон ва насли наврас таъсири муҳим ва мусбат мерасонад.

Донишмандони соҳаи технологияҳои иттилоотии компютерӣ Чекалин В.Г., Сладков И.В., Шарапов Д.С., Раҳмонов З.Ф., Назаров А.П., Саидов И.М., Усмонов З.Ҷ., Кузнетсов А.А., Прохоров Ю. В., Дяконов В.П., Черних И.В., Потемкин В.Г., Рудаков П.И., Файзализода Б.Ф., Гулова М.Т., Раҳмонов З.Ф., Додихудоев А.Р., Меҳмонов Н.Н. ва дигарон тарафдори онанд, ки ҷавонон ва насли наврас бо ёрии технологияи муосир ҳамқадами рушди техника гарданд.

Таҳлили адабиёти хориҷию ватанӣ роҷеъ ба масъалаҳои таълим дар мактаби олий дар асри ҷаҳонишавӣ имкон медиҳад, ки номувофиқатӣ дар байни талаботи нави муассисаҳои таълимӣ нисбат ба шахсияти донишҷӯи муосир ва камтаваҷҷуҳӣ аз тарафи омӯзгорон ба имконияти илмии информатика дар раванди таълим ва паст будани сатҳи истифодаи он дар муассисаҳои таълимии касбии олий таҳқиқи мавзӯ «Асосҳои методии таълими технологияи компютерӣ дар мактабҳои олии техникӣ» -ро ба миён овард.

Аҳамияти назарии таҳқиқот таҳлил ва ҷамъбасти мавод доир ба мавзӯи гирдовардашударо, ки дар соҳаи таълими информатика барои асосноккунии назариявии имкониятҳои технологияҳои муосир ва мақсаднок будани истифодабарии он дар қори омодакунии муҳандиси оянда таҳия шудаанд ва татбиқи асосҳои методии истифодаи технологияи компютерӣ дар раванди таълими мактабҳои олии техникиро ифода мекунад, дарбар мегирад.

Аҳамияти амалии таҳқиқот: бо истифодаи имконоти таълими информатика аз қоркарди омӯзиши системаи муҳити Matlab бо амсиласозии Simulink, ки дар тайёрии муҳандисони оянда нақши муҳимро мебозанд, инчунин таҳияи технологияҳои компютерӣ барои истифода дар муассисаҳои таълимии техникӣ ба назар гирифта мешаванд, иборат мебошад.

Соҳтор ва ҳаҷми диссертатсия аз муқаддима, ду боб, хулоса ва рӯйхати адабиёти истифодашуда аз 146 номгӯй иборат аст. Ҳаҷми таҳқиқоти рисола 175 саҳифаро тартиб дода, инчунин 19 ҷадвал, 13 диаграмма, 44 расмҳоро дарбар мегирад.

Диссертатсияи Гулманов Усман Рустамович ҷавобгӯи талаботи муқаррарнамудаи банди 7-уми “Тартиби додани дараҷа ва унвонҳои илмӣ” нисбати диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илм мебошад.

Шӯрои диссертатсионӣ дар ҷаласаи худ (1.02.2020, протоколи №17), дар бораи ба Гулманов Усман Рустамович додани дараҷаи илмии номзади илмҳои

педагогӣ қарор қабул кард.

Дар овоздиҳии пинҳонии Шӯрои диссертатсионӣ иборат аз 13 нафар, аз ҷумла 8 доктори илм, ки ба ҳайси шӯро дохил мешаванду дар ҷаласа иштирок доштанд, чунин овоз доданд: тарафдор – 13 нафар, зид – нест, бюлетенҳои беэътибор – нест.

Раиси шӯрои диссертатсионии
6D.KOA-035 доктори илмҳои
педагогика, профессор

Шарифзода Ҷ.Ш.

Котиби илмии шӯрои диссертатсионии
6D.KOA-035 номзади илмҳои
педагогика, дотсент

Файзализода Б.Ф.

Имзои профессор, Шарифзода Ҷ.Ш. ва
дотсент, Файзализода Б.Ф.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори шӯбаи кадрҳои
ДДБ ба номи Носири Хусрав

Амиршоев А.А.

3.02.2020.

ҶМ

